

BÖLÜM 2

JİNEKOLOJİK KANSERLERDEN KORUNMA

Evşen NAZİK¹
Seda KARAÇAY YIKAR²

GİRİŞ

Kanser, dünyada ve ülkemizde en sık görülen ikinci ölüm nedenidir. Dünyadaki ölümlerin altıda biri, ülkemizdeki ölümlerin ise beşte biri kanser nedeniyle olmaktadır ^(1, 2). Dünyada 185 ülkenin kanser istatistiklerinin değerlendirildiği GLOBACAN 2020 verilerine göre; 2040 yılına kadar kanser vakalarında %47 artış olacağı ve bu artışın %95' inin düşük insani gelişme indeksi olan ülkelerde olacağı bildirilmektedir ⁽²⁾.

Kanserin hızlı artması ülkelerin sağlık sistemleri açısından büyük bir yük oluşturmaktadır ⁽¹⁾. Ülkeler için maliyeti göz önünde bulundurulduğunda 2015 yılında 183 milyar dolar olan kanser maliyetinin, 2030 yılına kadar %34 artışla 246 milyar dolar olması beklenmektedir ⁽³⁾. Bu nedenle Dünya Kanser Raporunda önlenabilir kanserleri önlemek ve tedavi edilebilir kanserleri tedavi etmek kanser yükünün azaltılmasında temel unsur olduğu vurgulanmaktadır ⁽⁴⁾.

Kanser; birey, aile, toplum ve sağlık sistemleri üzerinde fiziki, duygusal ve ekonomik açıdan sorun oluşturduğu için dünyada küresel bir problem olarak kabul edilmektedir. Özellikle düşük ve orta gelire sahip ülkeler bu süreci daha zor yönetmekte ve küresel olarak çok sayıda kanser hastasının zamanında teşhis ve tedaviye erişimi mümkün olmamaktadır. Sağlık sistemlerinin güçlü olduğu

¹ Prof.Dr, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, ecevsen_61@hotmail.com

² Öğr.Gör, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, sedakrcyyikar@gmail.com

Çoğunlukla belirti vermediği için erken dönemde tanınması zordur. Ancak tuba uterina kanseri vakalarında serum CA125 seviyelerinin genellikle arttığı görülmüştür^(40, 41).

SONUÇ

Jinekolojik kanserler; kadın kanserleri içinde ilk 10 sırada yer almakta, kadınlığı simgeleyen organlarda ortaya çıkmakta ve kadın sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle jinekolojik kanserlerde mortalite ve morbidite oranlarının azaltılması için kanserin kontrolüne ilişkin yapılacak girişimler oldukça önemlidir. Jinekolojik kanserlerin önlenmesi ve kontrolü için; jinekolojik kanserlerin kontrolüne ilişkin ulusal bir politika ve rehberler geliştirilmeli, birincil/ikincil ve üçüncül korunmada sunulacak hizmetler kadınlar ve kız çocukları için erişilebilir ve karşılanabilir olmalı, ulusal politikayı desteklemek için halk eğitim programları yapılmalı, tarama hizmetleri organize edilmeli, sağlık kurumları arasında işleyen bir sevk sistemi kurulmalıdır. Ayrıca kadınlara verilecek olan korunma hizmetleri sürdürülebilir, sürekli ve yenilenebilir olmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Sung H, Ferlay J, Siegel R, et al. Global Cancer Statistics 2020: GLOBOCAN Estimates of Incidence and Mortality Worldwide for 36 Cancers in 185 Countries. *Ca Cancer J Clin*, 2021;0:1–41.
2. Türkiye Kanser İstatistikleri 2016. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 2018 (20.04.2021 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-istatistikleri/yillar/2016-yili-turkiye-kanser-i-istatistikleri.html> adresinden ulaşılmıştır).
3. American Cancer Society Cancer Facts & Figures (2021) (20.04.2021 tarihinde <https://www.cancer.org/research/cancer-facts-statistics/all-cancer-facts-figures/cancer-facts-figures-2021.html> adresinden ulaşılmıştır).
4. Wild CP, Weiderpass E, Stewart BW. World Cancer Report Cancer Research for Cancer Prevention. WHO-IARC, 2020.
5. Global Cancer Program Strategy 2020-2025 (20.04.2021 tarihinde https://www.uhn.ca/PrincessMargaret/Global_Cancer_Program/Documents/GO_Strategy_Document.pdf adresinden ulaşılmıştır).
6. Eroğlu K, Koç G. Jinekolojik Kanser Kontrolü ve Hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2014; 77–90.
7. National Cancer Control Programmes (NCCP) (20.04.2021 tarihinde <https://www.who.int/cancer/nccp/en/> adresinden ulaşılmıştır).
8. World Health Organization (2017) Guide to Cancer Early Diagnosis ISBN 978-92-

- 4-151194-0 (20.04.2021 tarihinde https://www.who.int/cancer/publications/cancer_early_diagnosis/en/ adresinden ulaşılmıştır).
9. Özerdoğan N, Gürsoy E. Serviks Kanserinde Korunma ve Hemşirelik. *Türkiye Klinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics*, 2017;3(1).
  10. Global strategy towards eliminating cervical cancer as a public health problem. WHO 2020.
  11. Straughn JM, Yashar C. Management of early-stage cervical cancer. Up to date. 2021.
  12. IARC Working Group on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans. Human Papillomaviruses. Lyon (FR): International Agency for Research on Cancer; 2007. (IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans, No. 90.) Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK321760/> Access date: 15.10.2021
  13. American College of Obstetricians and Gynecologists. ACOG Practice Bulletin No. 157. Cervical Cancer Screening and Prevention. *Obstet Gynecol*, 2016; 127 (1).
  14. Smalley Rumfield C, Roller N, Pellom ST, Schlom J, Jochems C. Therapeutic Vaccines for HPV-Associated Malignancies. *Immunotargets Ther*. 2020 Oct 7;9:167-200.
  15. Fontham E, Wolf A, Church T et al. Cervical Cancer Screening for Individuals at Average Risk: 2020 Guideline Update from the American Cancer Society. *Ca Cancer J Clin*, 2020;70:321–346
  16. T.C Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Kanser Dairesi Başkanlığı Serviks Kanseri Tarama Programı Ulusal Standartları (20.04.2021 tarihinde <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-tarama-standartlari/listesi/serviks-kanseri-tarama-program%C4%B1-ulusal-standartlar%C4%B1.html> adresinden ulaşılmıştır).
  17. Demirel G, Gölbaşı Z. Kadın sağlığı taramasında güncel durum. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2015;4(4).638-59.
  18. Stewart C, Ralyea C, Lockwood S. Ovarian Cancer: An Integrated Review. *Semin Oncol Nurs*. 2019; 35(2):151-156.
  19. Foong KW, Bolton H. Obesity and ovarian cancer risk: A systematic review. *Post Reprod Health*. 2017; 23(4): 183-198.
  20. Chen L, Berek J. Epithelial carcinoma of the ovary, fallopian tube, and peritoneum: epidemiology and risk factors. Up to Date 2012
  21. Wentzensen N, Poole EM, Trabert B et al. Ovarian cancer risk factors by histologic subtype: an analysis from the ovarian cancer cohort consortium. *J Clin Oncol*. 2016; 34(24):2888–98.
  22. Babic A, Sasamoto N, Rosner BA, et al. Association Between Breastfeeding and Ovarian Cancer Risk. *JAMA Oncol*. 2020; 6(6): e200421.
  23. Modugno F, Goughnour SL, Wallack D, et al. Breastfeeding factors and risk of epithelial ovarian cancer. *Gynecol Oncol*. 2019; 153(1): 116-122.
  24. Chen LM, Berek J. Overview of epithelial carcinoma of the ovary, fallopian tube, and peritoneum. Up to date. 2021.
  25. Kalaitzopoulos DR, Mitsopoulou A, Rafail D, et al. Association between endometriosis and gynecological cancers: a critical review of the literature . *Archives of Gynecology and Obstetrics*, 2020; 301:355–367.

26. Schmid D, Behrens G, Keimling M, et al. A systematic review and meta-analysis of physical activity and endometrial cancer risk. *Eur J Epidemiol*. 2015;30:397-412.
27. Passarello K, Kurian S, Villanueva V. Endometrial Cancer: An Overview of Pathophysiology, Management, and Care. *Semin Oncol Nurs*. 2019; 35(2): 157-165.
28. Njoku K, Abiola J, Russell J, Crosbie EJ. Endometrial cancer prevention in high-risk women. *Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol*. 2020; 65: 66-78.
29. Colombo N, Creutzberg C, Amant F, et al. ESMO-ESGO-ESTRO consensus conference on endometrial cancer: diagnosis, treatment and follow-up. *Int J of Gynecol Cancer*, 2016; 27(1); 2-30. <https://www.esgo.org/media/2015/12/endometriyum-tr.pdf>
30. Rogers LJ, Cuello MA. Cancer of the vulva. *Int J Gynaecol Obstet*. 2018; 143 Suppl 2: 4-13.
31. Keskin HG, Tahta T. Vulva kanseri ve vulvektomi sonrası hemşirelik yaklaşımları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2021; 5(1); 115-121.
32. Chen Y, Bruning E, Rubino J, Eder SE. Role of female intimate hygiene in vulvovaginal health: Global hygiene practices and product usage. *Womens Health (Lond)*. 2017; 13(3):58-67.
33. Tan A, Bieber AK, Stein JA, Pomeranz MK. Diagnosis and management of vulvar cancer: A review. *J Am Acad Dermatol*. 2019; 81(6): 1387-1396.
34. Pérez-López FR, Vieira-Baptista P. Lichen sclerosus in women: a review. *Climacteric*. 2017; 20(4): 339-347.
35. Singh N, Negi N, Srivastava K, Agarwal G. A cohort study of vulvar cancer over a period of 10 years and review of literature. *Indian J Cancer*. 2016; 53(3): 412-415.
36. Satmary W, Holschneider CH, Brunette LL, Natarajan S. Vulvar intraepithelial neoplasia: Risk factors for recurrence. *Gynecol Oncol*. 2018; 148(1): 126-131.
37. Adams TS, Cuello MA. Cancer of the vagina. *Int J Gynaecol Obstet*. 2018; 143 Suppl 2: 14-21.
38. Karam MD, Berek JS, Kidd EA. Vaginal cancer. UpToDate, 2021.
39. Lamos C, Mihaljevic C, Aulmann S, et al. Detection of Human Papillomavirus Infection in Patients with Vaginal Intraepithelial Neoplasia. *PLoS One*. 2016; 11(12): e0167386.
40. Madore WJ, De Montigny E, Deschênes A, et al. Morphologic three-dimensional scanning of fallopian tubes to assist ovarian cancer diagnosis. *J Biomed Opt*. 2017; 22(7): 76012.
41. Corzo C, Iniesta MD, Patrono MG, Lu KH, Ramirez PT. Role of Fallopian Tubes in the Development of Ovarian Cancer. *J Minim Invasive Gynecol*. 2017 Feb;24(2):230-234.